

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

U-Svängen

Informationsblad från Länsbygderådet i Västmanland Nr 4/2020 • Dec

**LÄNSBYGDERÅDET
I VÄSTMANLANDS LÄN**

Upplaga 250 ex

**God Jul
Gott Nytt
2021**

3

GRAVFÄLT FRÅN
BRONSÅLDERN

4-5

LÖFTENA DE STÅR KVAR

6

LANDSBYGDEN
BEHÖVER SKOGEN

Redaktörens ruta

Så här i höstmörker och coronatider är det lätt att bli lite pessimistisk och negativ. Kanske är det det som drabbat mig när jag nu väljer att skriva om dessa förskräckliga och stora kalhyggen som breder ut sig lite varstans i länet. Men om man ser kalhyggen som föryngringsytor och att vaccinet mot covid19 är på gång så blir det genast lite lättare.

Och visst finns det ljuspunkter i den västmanländska landsbygdsutvecklingen. En ny utvecklingsgrupp har startats i Valskog. Medåker fick sin friskola trots kommunalt motstånd och Lifvs etablerar sina personalfria butiker i länet.

Ring mig gärna och berätta det positiva som händer på din hemort så tar jag med det i nästa års första nummer. Nästa år måste bli året då det blir full fart under galoscherna igen.

Jag ser fram emot att åter få fylla U-Svängen med aktiviteter från en landsbygd där eldsjälar och entusiaster återigen får fritt spelrum för sina tankar och idéer. Till dess får vi hjälpas åt att hålla ut, hålla avstånd och vara rädda om varandra.

Jag önskar er alla en God Jul och ett Gott Nytt År!

Inge Larsson
Tel: 070-665 45 43
E-post: virsboinge@telia.com

LÄNSBYGDERÅDET
I VÄSTMANLANDS LÄN

HELA SVERIGE SKA LEVA/VÄSTMANLAND

är en ideell förening. Rådet ska vara länken mellan centrala, regionala, kommunala och lokala aktörer. På så vis kan den lokala utvecklingen främjas.

Vill du eller dina kontakter läsa U-Svängen på nätet, gå till www.helasverige.se och klicka på "Välj länsbygderråd" för att se Västmanland.

ORDFÖRANDE HAR ORDET:

Efter ett omvälvande och omskakande 2020 så väntar några veckor med förhoppningsvis lite ledigt och tid för att stanna upp, tänka efter och summera året som gått.

Det har varit minst sagt ett år som jag hoppas vi aldrig behöver uppleva på detta vis igen. Tänker förstås på pandemin. Trots allt så har det kunnat genomföras evenemang, möten och konferenser om än i lite annorlunda form och det kanske är en framtid som vi kommer att se mer av.

Vi har sett att det går att genomföra mycket digitalt på olika vis, ZOOM-möte, via Skype

och Teams m m. Dock kan dessa inte på något vis ersätta fysiska möten helt.

Ser fram emot ett 2021 med som jag innerligt hoppas minskade antal som insjuknar och avlider i Covid 19. Det måste bara gå åt det hållet.

Så, ta hand om er och var försiktiga så möts och ses vi med nya krafter och ett stort uppdämt engagemang som lagrats inför 2021.

Med önskan om en GOD JUL och ETT RIKTIGT GOTT NYTT ÅR!

Helen Fablin, Ordförande

HELA SVERIGE
LANDSBYGDS
RIKSDAGEN 2022
JÖNKÖPINGS LÄN 20-22 MAJ

LANDSBYGDSRIKSDAGEN FLYTTAS IGEN

På grund av det rådande läget med Covid-19 och det nya förbudet mot större folksamlingar har Hela Sverige ska leva tvingats skjuta upp Landsbygdsriksdagen ännu en gång. Det nya datumet blir 20-22 maj 2022. Det passar ju bra. Då blir det högaktuellt att sätta fokus på landsbygdsfrågorna inför valet som kommer på hösten samma år. Platsen för riksdagen kommer även nu att vara Jönköping.

Självklart står de resor till Landsbygdsriksdagen kvar som vi lottade ut i samband med korandet av Årets utvecklingsgrupp. Vinnarna kommer att inbjudas till 2022 års Landsbygdsriksdag.

Vi återkommer självfallet med mer information när det blir aktuellt.

I den här graven ligger troligen en stor hövding från bronsåldern. Här fann man den tidens största gulds katt för Västmanland.

Gravfält från bronsåldern

Visste du att det i Irsta finns ett stort gravfält där man under bronsåldern, för cirka 3000 år sedan, begravde ortens folk. Irsta låg på den tiden vid Mälarens strand och platsen måste ha varit mycket betydande med en framgångsrik hövding. Gravfältet är stort och innehåller 115 gravar.

I gravfältets högst belägna grav ligger hövdingen begravd. En bonde i Irsta kom under 1700-talet på idén att plundra den grav. Där hittade han en fantastisk gulds katt. Den största guldfyndighet från bronsåldern som någonsin blivit funnen i Västmanland. Den innehöll flera guldföremål som nu förvaras i Västmanlands museum.

I rädslan att bli fråntagen allt guld gömde bonden hela skatten hemma på gården. Han blev misstänkt för gravplundring och polisen fann skatten väl undandömd på bondens gård. Det som dock saknades var ett svärd med ett handtag av rent guld. Vart det tog vägen kunde bonden inte komma ihåg. Bonden blev dömd för gravplundring och hamnade i fängelse och gulds katten hamnade på museum i Västerås.

Det finns flera underliga saker som hänt vid Irsta gravfält. Så sent som 1968 var det gravplundrare på plats för att illegalt plundra en grav i hopp om att hitta en värdefull skatt. Och det gjorde de. Inte alls djupt ner

i gravnen hittade de en vacker silverpokal och en halskedja från 1400-talet. De blev rädda och överlämnade fyndet till polisen. Det visade sig då att pokalen och halskedjan kom från ett inbrott som gjordes 1963 i Ängsö slott. Tjuvarna tyckte nog att de fridlysta gravarna var ett säkert ställe att förvara de stulna klenoderna till dess att det lugnat ner sig lite. Även den skatten förvaras på museum och går under namnet Ängsöskatten. Det sägs att upphittarna av Ängsöskatten fick en rejäl hittelön. Men den kvittades mot de böter de fick för att de olagligt grävt i forngravnen.

När jag gick omkring bland gravhögarna på Irsta gravfält hade jag sällskap av mitt barnbarn Victor som är en mycket duktig och entusiastisk fornminnesforskare. Han berättade det ovannämnda och mycket annat spännande för mig. Om jag av någon anledning kommit att gå där ensam och ovetande hade jag nog inte lagt märke till något speciellt.

Tänk vilken skatt och turistattraktion detta skulle kunna bli. I dag finns det massor med arbetslösa. Ge dem en högtryckstvätt och låt dem ta bort mossor på stenarna och nedfallna trädstammar. Med rätt information och introduktion skulle det kunna bli meningsfulla arbeten för personer som i dag tvingas in i tråkigt och passiviserande bidragsberoende.

Inge Larsson

Denna bautasten pryder ingången till den delen av gravfältet som kommer från järnåldern.

LÖFTENA DE STÅR KVAR

I våras skulle vi ha haft en landsbygdsriksdag med deltagande av partiledare och höga riksdagspolitiker. Deras löften och utfästelser är ett stående inslag i varje Landsbygdsriksdag. De kommer och lovar att de skall satsa stort på landsbygden.

Men vad blir det av de fagra orden? Inte mycket om man får tro den utredning som Hela Sverige skall leva släppte i juli. Av Landsbygdsutredningens 75 förslag var bara 3 helt genomförda och 32 påbörjade eller delvis genomförda. Hela 40 hade försvunnit ut i utredningar eller kanske ner i nedersta skrivbordslådorna.

Man har frågat samtliga partier om vad de anser om det resultatet av den överenskommelse som alla var överens om 2017. Alla partier förutom liberalerna svarade och resultatet blev det förväntade. Regeringspartiet svarade att man bara delvis höll med om resultatet av utredningen medan alla övriga partier tyckte att det var förskräckligt att inte mer hade gjorts.

Om ett och ett halvt år är det dags för nästa Landsbygdsriksdag. Då sitter säkert landets toppolitiker där på podiet igen och berättar om sin förträfflighet vad gäller landsbygds politik och vi landsbygdens eldsjälarna klappar händerna och ler förnöjt. Och i utvärderingarna står det säkert att maten var i alla fall god.

Vi som bor på landsbygden måste i olika sammanhang visa att vi menar allvar med våra rättmätiga krav på en handlingskraftig landsbygds politik. Fagra ord och tomma löften räcker inte längre.

För att inte bli beskylld för att var partipolitisk partisk kan du själv läsa alla partiernas svar här intill.

Inge Larsson

SOCIALDEMOKRATERNA: JENNIE NILSSON,
landsbygdsminister

Foto: Kristian Pohl/Regeringskansliet

”Klyftorna mellan människor och mellan stad och land måste minska. Därför kommer den här regeringen fortsätta att driva en kraftfull och aktiv politik för hela landet.

Hela Sverige ska levas rapport och arbete visar att vi fortfarande har en lång väg att gå tillsammans, innan hela landets potential tas tillvara. Jag delar inte alla slutsatser i rapporten, men den synliggör mycket av det viktiga arbete vi måste göra som land – för att hela samhället ska vara starkt.”

CENTERPARTIET ULRIKA HEIE,
landsbygds politisk talesperson

Foto: Centerpartiet

”Centerpartiet beklagar att regeringen inte har åstadkommit mer verkstad av landsbygdskommitténs förslag under de år som har gått sedan utredningen presenterades. Vi är framför allt kritiska till att den

rätta viljan inte verkar finnas.

Bland annat borde regeringen vid det här laget ha gått vidare med fler insatser från den inriktningsproposition som togs fram efter utredningen – och som även den involverade stora delar av Landsbygdsverige.

För Centerpartiet är det uppenbart att landsbygdsfrågorna inte har den status de förtjänar i regeringen och i regeringskansliet. Det var något som Centerpartiet befarade när Socialdemokraterna och Miljöpartiet valde att avskaffa landsbygdsdepartementet i samband med maktskiftet 2014 och istället göra det till en del av Näringsdepartementet.

För Centerpartiet har landsbygdens behov högsta prioritet. Det har vi bl.a. med oss när vi förhandlar statsbudgeten med regeringen. I budgeten för 2021 är vi särskilt glada att vi lyckats förhandla fram stora satsningar på landsbygdsprogrammet 2021-2022, bredband, underhåll av vägar och sänkta kostnader för landsbygdens företag är några viktiga delar som nu finns med.”

SVERIGEDEMOKRATERNA: ERIC PALMQVIST,
riksdagsledamot

Foto: Sverigedemokraterna

”Sverigedemokraterna verkar för tillväxt, jobb och välfärd i hela Sverige. Vi ser positivt på landsbygds-kommitténs förslag, som bygger på och främjar ett livskraftigt näringsliv, men det tar alltför lång tid för regeringen att lägga fram konkret politik. Det rör

exempelvis utredningens förslag om satsningar riktade mot näringslivsknutna investeringar och innovations-satsningar, liksom att offentlig upphandling av mat skall kopplas till svenska regler för exempelvis djurskötsel. Det hade också varit önskvärt om fler förslag funnits med för att underlätta för jordbruket, eftersom ett lönsamt jordbruk är en grundförutsättning även för andra näringar på landsbygden. Beträffande skog och äganderätt måste regeringen tydligt gynna aktivt brukande, men med extra naturhänsyn där så behövs.”

VÄNSTERPARTIET: JONAS SJÖSTEDT,
f.d. partiledare

Foto: Jessica Segerberg

”Vänsterpartiet delar oron över att inte fler av punkterna från Landsbygdsutredningen är genomförda. För oss är det en självklarhet att folk ska kunna bo och leva i hela landet. Då krävs god tillgång på samhälls-service och statlig närvaro. Barn ska inte behöva ta

bussen i gryningen för att närmsta skolan har lagt ner, äldre ska ha möjlighet att flytta till ett äldreboende nära hemmet när den dagen kommer och polisen ska finnas i hela Sverige. Vi vill att det ska finnas en god infrastruktur i hela landet med bussar och tåg som går i tid. Idag samlas mycket av resurserna i storstadsregionerna. Men det är hela landet som jobbat ihop rikedomarna. Vi i Vänsterpartiet vill omfördela via skattesystemet så att de pengarna också kommer hela Sverige till del.”

MILJÖPARTIET: ISABELLA LÖVIN OCH PER BOLUND,
språkrör

Foto: Henrik Svensson Karlsson

”Miljöpartiet arbetar för ett Sverige som håller ihop och som inte delas mellan land och stad. Det återstår väldigt mycket att göra i landsbygds-politiken och för att hela landet ska leva och växa. Vi vill bland mycket annat se ett förändrat reseavdrag och att fastighetsskatten för vindkraftverk ska gå till de kommuner där vindkraftverken finns. Hela Sverige ska leva kommer med många viktiga inspel till arbetet. Miljöpartiet stödjer helheten i landsbygdskommitténs betänkande och anser att många av dess förslag är steg i rätt riktning. Fler förslag borde genomföras och arbete med genomförandet pågår i Regeringskansliet. En del av förslagen kan ha tagits tillvara på delvis annat sätt än vad kommittén föreslog och även i de fallen har kommitténs arbete varit värdefullt.”

MODERATERNA: JOHN WIDEGREN,
landsbygdspolitisk talesperson

Foto: Wille Lindqvist

”Vi ser med oro på att klyftorna mellan stad och land växer. Särskilt eftersom vi vet att landsbygden och de gröna näringarna är en viktig del i omställningen till ett mer miljö- och klimatsmart samhälle. Därför krävs bättre förutsättningar för landsbygdens näringar. Att bara tre av 75 förslag är genomförda är symptomatiskt för den här regeringens oförmåga att

genomföra viktiga reformer som är bra för Sverige. När regeringen väl tar tag i viktiga frågor – som strandskyddet – är det otillräckligt. Regeringens saktfärdighet gynnar inte landsbygden.”

KRISTDEMOKRATERNA: EBBA BUSCH,
partiledare

Foto: Kristdemokraterna

”Att endast 3 av 75 förslag som Landsbygdskommittén lagt fram har genomförts är anmärkningsvärt. Kommittén presenterade förslag med tydliga uppdrag för regeringen att ta vidare, trots det har många uppdrag inte ens givits ut. Hela Sverige ska Leva:s redovisning av hur förslagen från Landsbygdskommittén följts upp är en kallelse för oss

som oppositionsparti att ligga på för att driva regeringen framför oss i att genomföra förslagen. Landsbygden förtjänar en regering som faktiskt i handling bryr sig om landsbygden.”

Att vandra i en frisk och dunkel granskog är livskvalité och ger fantasin fritt spelrum

Kalhyggen är inte vackra.

Landsbygden behöver skogen

När man reser runt i vårt län frapperas man av hur mycket skog som avverkas. Det ena stora kalhygget avlöser det andra. Om man ser naturen som ett lockbete för storstadsbor att flytta till landsbygden så är dessa kalhyggen knappast något som hamnar i den positiva vågskålen.

För att få veta hur skogsbolagen tänker när de gör sina slutavverkningar tog vi kontakt med skogvaktare Björn Örtenblad hos skogsbolaget Karl Hedin.

– Problemet för oss är det nya naturreservatet Hälleskogstrännan i det stora brandområdet. Det fungerar som ett katastrofalt förnygringsområde för den förhatliga granbarkborren, säger han.

– Våra skogar väster om brandområdet är svårt angripna och vi är tvungna enligt skogsstyrelsens bestämmelser och svensk lag att ta bort den sjuka skogen. Det här är ingenting vi vill göra men vi måste. Vi har förlorat många tiotals miljoner då vi nu tvingats avverka omogen skog, säger Björn Örtenblad.

Han säger sig också tro att eländet med

barkborrens härjningar kommer att bestå så länge som det finns friska granar som förnygringsytor inom naturvårdsområdet.

– Först när alla förstår och ställer upp med normal skogshygien kan vi komma tillrätta med det här problemet, säger Björn lite irriterat.

För att få höra naturvårdens åsikt i frågan tog vi kontakt med naturvårdskämpen och skogsvårdsentusiasten Sören Larsson i Ramnäs-Virsbo Naturskyddsförening. Han tror att barkborrens explosionsartade spridning inte är det primära problemet. Han säger sig vara övertygad om att det är den globala temperaturhöjningen som är det verkliga problemet som gör att barkborrarna gynnas. Ett annat problem med de nya stora kalhyggena anser han vara att man nu på flera hyggen passar på att göra utdikningar för att avvattna våtområdena.

Finns det då inte något positivt med dessa stora hyggen frågar vi Sören. Han tänker en stund och säger sedan att han något

oväntat hittat häckande tofsvipor på flera av de stora hyggerna och att det förmodligen kommer att dyka upp flera olika ängsblommor där. Men det är ju kortsiktigt tills lövslyet och beskogningen återvinner marken, säger han.

Trots allt finns det fortfarande fina skogar kvar där man kan plocka svamp och bär och där man kan ta stärkande promenader i barrskogens kådadoftande och hälsobringande hägn. Låt oss glädjas åt detta och inte nedslås av resultatet av barkborrarnas kamp för artens överlevnad.

Inge Larsson

Grattis Tärna Bygdegårdsförening!

När Tärna Bygdegårdsförening i våras utsågs till årets lokala utvecklingsgrupp hade coronan redan slagit till. Därför valde vi i Länsbygderådet nu att med en enkel träff överlämna blommor, diplom och checken på 10 000 kronor. Detta skedde i Tärna bygdegård där Länsbygderådets sekreterare Regina Da Ré överlämnade gratifikationerna till bygdegårdsföreningens ordförande Anders Lindström.

NATURRUTAN

Ormvråk

Ormvråken är kanske vår vanligaste rovfågel möjligen i konkurrens med sparvhöken.

Den bruna lite kompakta rovfågeln som man ser sitta på staketstolpar och kraftledningar ute efter vägarna är nästan alltid en ormvråk. Den lämnar Sverige sent på hösten och kommer tillbaka tidigt på våren. Milda vintrar som i år stannar många kvar året runt. Nu finns det övervintrande ormvråkar lite varstans i vårt landskap.

Man känner igen ormvråken på att den har ett ljus brett band som går tvärs över det bruna bröstet. Tyvärr kan färgen

variera på vuxna fåglar. De kan vara från väldigt ljusa, så kallade Börringevråkar till mörkt bruna.

Även om namnet tyder på att ormvråken äter ormar så är stapelfödan smågnagare men visst ingår en och annan orm också i matvalet. På våren hör man ofta ormvråken cirklande i skyn där den ger ifrån sig det sträva låtet pijläh. Ett låte som nötskrikan är specialist på att härma. Det finns en liten risk att ormvråken förväxlas med fjällvråken men den senare är ljus och har svart mage, långa vingar och vit stjärtrot.

Vi syns i markerna. Fågelskådning är den

perfekta hobbyn i Coronatider. Det är lätt att hålla ut och hålla avstånd.

Inge Larsson

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

LÄNSBYGDERÅDET I VÄSTMANLANDS LÄN

HÖR AV DIG!

Utnyttja möjligheten att berätta om din förening! Vad jobbar ni med? Hur kom ni igång? Planer?

"Ingen kan skriva" säger ni — bara ring eller maila till Inge Larsson, så får ni hjälp med att berätta!

Alla kontaktmöjligheter vid Inges bild här intill!

Du kan kontakta vem du vill bland styrelsens medlemmar – adresser här intill. Välkommen att höra av dig!

POSTADRESS:

Hela Sverige ska leva/
Länsbygderådet i Västmanland
c/o Regina Da Ré
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar

Länsbygderådets styrelse 2020

Ordförande
HELEN FAHLIN
Korsbacksvägen 17
737 91 Fagersta
070-511 14 38
helen.fahlin@helasverige.se

Kassör
NILS-GUNNAR NILSSON
Rikshusvägen 1 A
722 33 Västerås
021-604 58, 073-638 10 78
nigun44@gmail.com

Sekreterare
REGINA DA RÉ
Svedvi-Berga 11
734 92 Hallstahammar
073-734 12 94
gina-julla@live.se

U-Svängen
INGE LARSSON
Kvarnängsvägen 10
730 61 Virsbo
070-665 45 43
virsboinge@telia.com

ANN-MARIE KARLBERG
Barkarövägen 14
736 93 Kungsör
072-510 45 25
ann-marie.karlberg@hotmail.com

MARLENE CARLSSON
Sotvretsvägen 4 A
739 30 Skinnskatteberg
073-665 20 80
balibuddha@hotmail.com

ANSVARIG UTGIVARE AV U-SVÄNGEN: Länsbygderådets ordförande Helen Fahlin.

Skickas till länets ca 110 lokala utvecklingsgrupper, kommunala tjänstemän, turistbyråer, organisationer som Coompanion, LRF, ALMI med flera samt myndigheter som Länsstyrelsen och Landstinget.